

ELLIPSIS STRUCTURES IN TECHNICAL FOOD ENGINEERING TEXTS**Alice Iuliana Roșu, Assist. Prof., PhD, "Ștefan cel Mare" University of Suceava**

Abstract: Starting from the premise that decoding and interpretation of ellipsis are based on inferential calculus which resides in relating elliptic verbal form to logical-semantic structure provided by an inferred context, the paper envisages to demonstrate that the ellipsis structures, occurring in specialized texts of food engineering field, irrespective of their form and type, are coherence devices.

Therefore, special attention has been given to the identification of ellipsis role and its context in order to emphasize the coherence operations entailing syntactic, semantic and pragmatic mechanisms of language.

Keywords: ellipsis, antecedent, semantic identity, redundancy, coherence operations.

Pe lângă anaforă și cataforă, conectori pragmatici, elipsa, cu structurile, formele și funcțiile ei aparține fenomenelor textuale cu parcurs inferențial ce determină anumite tipuri de relații în dinamica sensului textual.

Cherchi¹ susține că elipsa este rezultatul unui proces de natură *discursivă* al cărui efect constă mai degrabă în izolarea unei *teme* sau *reme*, decât în marcarea unei suprimări. Astfel, această funcție evidențiază dublul rol al elipsei, ca factor de coeziune, dar și de coerență în același timp, exercitat prin fragmentarea enunțurilor în temă și remă, contribuind de fapt la continuitatea tematică textuală.

O opinie interesantă este cea a lui Nølke² care consideră așa-zisele „adverbe de frază fără frază” un caz aparte de elipsă, identificând din punct de vedere sintactic următoarele tipuri de structuri eliptice: a) replici – răspuns, în care se diferențiază trei situații: 1. Adverbul funcționează singur; 2. Adverbul este atașat unui alt cuvânt și 3. Adverbul este inclus în întrebări retorice; b) apoziții; c) ajustări; d) incize; e) coordonări ale constituentilor de același tip; f) enunțuri fără verb. Aceste tipuri de elipsă determină actul enunțării și enunțul ca rezultat al acestui act.

Berrendonner³ definește „elipsa narativă” ca fiind o configurație complexă care necesită „actualizarea unei scheme lacunare de acțiune ale cărei frânturi sunt suficient de simptomatice pentru a putea fi completate”. Prin urmare, având în vedere anumite secvențe selectate, prezente într-un text, este posibilă reconstituirea unei scheme de acțiune, prin inferarea secvențelor eliminate. Altfel spus, elipsa narativă presupune dezvoltarea unei relații discursiv-textuale, determinată de o structură logico-semantică și de *contextul interpretativ* care face posibilă, printr-o serie de inferențe, reconstruirea sensului de către receptor.

¹ Lucien Cherchi, “L’ellipse comme facteur de cohérence”, în *Langue Française*, 38, p. 122-123.

² Henning Nølke, “Adverbes de phrase sans phrase” în Karolak, S.Muryn T. (eds.), 1993.

³ Allain Berrendonner, „Sur l’inférence” în Rubattel, Christian (ed.), *Modèles du discours*. Recherches actuelles en Suisse romande, Editions Peter Lang, Berne, 1989, p.119.

În Gramatica limbii române⁴ elipsa este definită ca fenomen sintactic care constă în omisiunea din structura de suprafață a textului, a unui sau a mai multor componente subînțelese, fiind un mijloc de asigurare a coeziunii textului. Producerea elipsei evită repetițiile supărătoare și este legată de necesitatea de economie a limbajului, de simplificare și de concizia exprimării. Componentele omise se pot recupera semantic prin reformularea sau reconstituirea construcției integrale inițiale. În acest caz, se poate vorbi de *elipsă textuală* sau *anaforică*. Din acest punct de vedere, există o asemănare între proforme și elipsă, deoarece ambele implică referința la ceva menționat anterior, deci ambele au funcție anaforică. Diferența constă în stabilirea relației de coreferință de către un cuvânt în cazul proformelor, în timp ce în cazul elipsei raportarea la antecedent se realizează prin intermediul unei absențe.

În urma analizelor efectuate pe texte de inginerie alimentară din două lucrări de specialitate, siglate *CAV* și *BMPC*, am constatat ocurența cu predilecție a elipselor de tip nominal, verbal și propozițional, elipsa nominală distingându-se ca frecvență mai ales în lucrările de laborator cu caracter didactic și de popularizare.

S-a observat că subiectele repetate pot fi suprimate dacă predicatul mai multor propoziții sunt în relație cu același subiect, ducând la apariția unor subiecte subînțelese (vezi *infra* (1), (2) și (3)):

- (1) Reacția menționată este foarte rapidă, dar Ø⁵ nu funcționează mult timp, din cauza formării de acid lactic prin glicoliză anaerobă. (*BMPC*:213)
- (2) Troponina este un heterotrimer, care este atașat la un capăt al fiecărei molecule de tropomiozină și actină, fizic legând tropomina de actină. Ø Reprezintă 5% din totalul proteinelor miofibrilare și Ø este considerată o proteină reglatoare. (*CAV*:545)
- (3) Mercurul, element chimic cu caracter metalic din grupa a II-a secundară asistemului periodic, valența I, II. Ø Are șapte izotopi stabili și 15 radioactivi. Ø Foarte puțin răspândit în natură, uneori în stare nativă, obișnuit sub formă de sulfuri. Ø Este considerat un element de contaminare a vinului. (*CAV*:940)

Continuitatea referențială din aceste exemple este asigurată, deși substantivele *reacție*, *troponina* și *cromul* sau pronumele anaforice, *ea*, *el*, din poziția de subiect lipsesc, subiectul fiind inclus în desinența verbului.

În cazul elipsei de tip verbal, se disting două situații: se poate omite fie doar predicatul (simplu sau complex) în exemplul (4), fie predicatul și subiectul său, cum se întâmplă în exemplele (5) și (6). În (4) predicatul simplu *se citeșc* este omis, în (5) este omis predicatul simplu și subiectul său, iar în (6) este omis predicatul complex *poate fi excitată* și subiectul său *fluorescența violetă* este reluat prin anafora pronominală *cea*.

- (4) Gradele polarimetrice *se citeșc* pe scala aparatului, iar subdiviziunile Ø cu ajutorul vernierului. (*CAV*:713)
- (5) *Caramelul se folosește* pentru colorarea vinurilor speciale de tip aperitiv, Ø vinurilor aromatizate, Ø vinurilor de lichior și Ø pentru intensificarea culorii distilatelor învechite din vin. (*CAV*:1311)

⁴ Vezi *Gramatica limbii române*, vol. II, *Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005, p.748.

⁵Am marcat elipsa folosind simbolul „Ø”.

- (6) Astfel, fluorescența violetă *poate fi excitată* numai de lumina ultravioletă (<400 nm), cea verde Ø de lumina albastră (460-500 nm) și cea roșie Ø de lumina portocalie (595-615nm). (CAV:91)

Din punct de vedere pragmatic, elipsa reprezintă un procedeu de focalizare în discurs a unor elemente: locutorul/emițătorul exprimă în discurs doar elementele strict necesare înțelegerii mesajului, punctele esențiale ale structurii informaționale, lăsând neexprimate elementele care ocupă poziții de legătură ușor de reconstituit. Interpretarea enunțurilor eliptice se bazează pe un proces de reconstrucție, care pune în relație structura sintactică incluzând elipsa cu bagajul lingvistic de care dispune interlocutorul/receptorul. Reconstrucția structurii neexprimate se poate realiza pe baza competenței comunicative comune a celor doi participanți la actul comunicării, precum și a raportării la contextul extralingvistic.

Exemplele analizate ne permit să concluzionăm că definirea și interpretarea elipsei și a formelor eliptice textual-discursive identificate în textele de inginerie alimentară reprezintă fenomene textual-discursive, în a căror reconstruire intervin procese inferențiale de natură semantico- pragmatică. Se constată că elipsa dispune de o structură logico-semantică determinată de un context inferat și de identificarea unui antecedent, fiind un mijloc de asigurare a coeziunii, coerenței și conciziei textului științific de inginerie alimentară.

Bibliografie

1. Adam, Jean-Michel, 2008. *Lingvistica textuală. Introducere în analiza textuală a discursurilor*, traducere de Corina Ifimia, prefață de Rodica Nagy, Institutul European, Iași.
2. Berrendonner, Allain, „*Sur l' inférence*” în Rubattel, Christian (ed.), *Modèles du discours*. Recherches actuelles en Suisse romande, Editions Peter Lang, Berne, 1989, p.119.
3. Cherchi, Lucien, “*L'ellipse comme facteur de cohérence*”, în *Langue Française*, 38, p. 122-123.
4. Gramatica *limbii române*, vol. II, *Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005, p.748.
5. Greimas, Algirdas Julien, Courtès, J., *Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, Paris, Hachette, 1979
6. Nølke, Henning, “*Adverbes de phrase sans phrase*” în Karolak, S.Muryn T. (eds.), 1993.
7. Rovența-Frumușani, Daniela, *Semiotica discursului științific*, Editura Științifică, București, 1995
8. Rovența-Frumușani, Daniela, *Analiza Discursului, Ipoteze și ipostaze*, Editura Tritonic, București, 2005
9. Saussure, Ferdinand de, *Curs de lingvistică generală*, Editura Polirom, Iași, 1998
10. Vlad, Carmen, *Textul aisberg, Elemente de teorie și analiză*, Casa Cărții de Știință, Cluj, 2000

SIGLE

BMPC - *Biochimia, microbiologia și parazitologia cărnii*, Banu, C-tin (coord.), Editura Agir, București, 2006

CAV- *Chimia și analiza vinului*, Țârdea, C-tin, « Ion Ionescu de la Brad », Iași, 2007